

Novi crkveni stav o seksualnom zlostavljanju maloljetnika

Onaj tko svjedoči i propovijeda vjeru i moral mora dosljedno nastojati da ta opredjeljenja u svojem životu i sam ostvaruje. Stoga je za vjerodostojnost crkvene zajednice uvijek vrlo štetno kad se dogodi da njezini vjernici ili u ovom slučaju svećenici u svojoj službi grubo krše neke čudoredne norme koje predlažu drugima da ih prihvate i žive

NEDILJKO A. ANČIĆ

Objavljeno: 27. 3. 2012. u 22:04 Zadnja izmjena: 27. 3. 2012. u 22:04

Poznato je da se seksualna zlostavljanja, na žalost, događaju u školama, internatima, odgojnim i socijalnim ustanovama za mladež te osobito u obiteljima. No za medije su takvi slučajevi najzanimljiviji kad se otkriju u samoj Crkvi. Kao specifična ustanova koja zastupa visoka moralna načela Crkva je time vrlo ranjiva. Onaj tko svjedoči i propovijeda vjeru i moral mora dosljedno nastojati da ta opredjeljenja u svojem životu i sam ostvaruje. Stoga je za vjerodostojnost crkvene zajednice uvijek vrlo štetno kad se dogodi da njezini vjernici ili u ovom slučaju svećenici u svojoj službi grubo krše neke čudoredne norme koje predlažu drugima da ih prihvate i žive. Sudeći prema medijskim reakcijama i crkvenim očitovanjima na najnoviji slučaj – sad već umirovljeni svećenik seksualno je zlostavljao djecu – čini se da naša crkvena i društvena javnost nije dovoljno i na pravi način upoznata s najnovijim crkvenim smjericama koje jasno određuju kako postupiti u slučaju seksualnog zlostavljanja kad su u pitanju klerici. Riječ je o temeljnom zaokretu s obzirom na dosadašnju crkveni stav i praksu. U sljedećem iznosim neke važne zahtjeve i načela kojima se Crkva danas ravna u odnosu na taj problem.

Kongregacija za nauk vjere poslala je 3. svibnja 2011. okružnicu svim biskupskim konferencijama u kojima podastire nove smjernice za slučajeve kad svećenici i redovnici seksualno zlostavljaju maloljetnike. Istodobno ih u popratnom pismu obvezuje da do svibnja 2012. za svoje područje (prema tom predlošku) izrade i dostave prilagođene naputke za postupanje u slučajevima zlostavljanja koje počine klerici. U prvom dijelu spomenuti dokument vatikanske kongregacije donosi opće aspekte što se tiču zlostavljanja, a u drugom sažimlje crkvene zakone i najnovije odredbe s obzirom na nedjela seksualnog zlostavljanja djece što ga počinu klerici.

U uvodu se ističe velika odgovornost dijecezanskog biskupa koji treba jamčiti opće dobro svih vjernika, osobito primjereno reagirati na moguća seksualna zlostavljanja koja počine klerici u svojoj biskupiji. To uključuje, nastavlja dokument, da se donesu odredbe za prikladni postupak kako bi se pomoglo žrtvama takvih zloporaba i jačala svijest u crkvenoj zajednici da se zaštite maloljetnici. Pritom treba voditi brigu da se dosljedno primjene odredbe crkvenog prava, a istodobno poštujući i odgovarajuće državne pravne propise. Zatim se u nekoliko točaka razrađuju pojedini vidove problematike zlostavljanja te navode postupci odnosno konkretne mjere što u dotičnom pogledu valja učiniti ako to mjesne crkve nisu napravile.

Najprije, u središtu pozornosti trebaju biti žrtve seksualnog zlostavljanja. Kao smjerokaz služi primjer pape Benedikta XVI. koji se tijekom pastoralnog pohoda u Irskoj susreo sa žrtvama te im u Pastirskom pismu irskim katolicima uputio sljedeće riječi

(br. 6): »Vi ste strašno trpjeli i zbog toga mi je iskreno žao. Znam, da sve ono što ste pretrpjeli ostaje nepovratno. Vaše je povjerenje zlorabljeno i vaše je dostojanstvo povrijeđeno.« Slijedeći tu Papinu gestu okružnica određuje da svaka mjesna crkva u osobi biskupa ili od njega opunomoćene osobe mora pokazati spremnost da sasluša žrtve i njihovu rodbinu te im dušobrižnički i psihološki pomogne.

Drugo, prevencija pri zaštiti maloljetnika u današnjemu društvu. Da ne bi došlo do zlostavljanja u crkvenim odgojnim i obrazovnim ustanovama, treba izraditi i provesti programe kojim se stvaraju tzv. zaštićeni prostori za maloljetnike koji će kako roditeljima tako i svim osobama koje sudjeluju u pastoralu te djeluju u školama omogućiti da pravodobno otkriju naznake zlostavljanja i na njih primjereno reaguju.

Treće, dokument nalaže da se pomnije potiče zdrava ljudska i duhovna izobrazba budućih svećenika i redovnika, osobito s obzirom na svjesno i slobodno prihvaćanje i življenje celibata i da ih se stručno prati u pogledu na eventualne sklonosti prema zlostavljanju, slijedeći pojedine dokumente i naputke Svete Stolice i njezinih tijela. Citiraju se riječi pape Ivana Pavla II: »U svećeništvu i redovništvu nema mjesta za nekoga tko

bi mladim ljudima mogao učiniti zlo.« Kod prelaska kandidata iz jedne biskupije ili redovničke zajednice u drugu čelnici crkvenih ustanova moraju bolje surađivati i razmjenjivati informacije da se među kandidatima ne bi uvukli oni koji za tu službu nisu prikladni.

Četvrto, duhovna pratnja svećenika. Biskupima se stavlja u zadatak da se osobito brinu oko trajne duhovne formacije svojih svećenika i permanentna obrazovanje mlađih svećenika. U sklopu tih nastojanja svećenicima treba osvijestiti koliku štetu klerici nanose svojim žrtvama seksualnog zlostavljanja te ih informirati o odgovornosti za takva nedjela pred crkvenim i državnim zakonima. U tu svrhu valja im pružiti konkretnu pomoć da u djelokrugu svojega rada mogu otkriti naznake eventualnog zlostavljanja maloljetnika s koje god strane one dolazile. Kad im se prijave slučajevi seksualnog zlostavljanja, biskupi u tom postupku moraju pokazati spremnost na svaku moguću suradnju poštujući kanonske i sve druge propise te čuvajući prava svih stranaka. S obzirom na osumnjičene klerike, vrijedi načelo nevinosti sve dok se ne dokaže suprotno. Kao mjeru opreza biskup može dotičnome svećeniku ograničiti obnašanje svećeničke službe dok se optužbe ne razjasne. U slučaju da je neki klerik krivo optužen, treba sve poduzeti da se ponovno uspostavi njegov dobar glas.

I na kraju, novi crkveni stav što se tiče zlostavljanja može se svesti na četiri glavne značajke: Crkva takve slučajeve više niti prikrija niti zataškava, počinitelji se procesuiraju na civilnom i na crkvenom području te se isključuju djelomično ili posve iz svoje službe, žrtvama se pruža svaka pastoralna i psihološka pomoć, veća se pozornost posvećuje odabiru i odgoju svećeničkih i redovničkih kandidata.

Vatikanski dokument dostupan je na internetskoj stranici Kongregacije za nauk vjere. Njemačka je biskupska konferencija donijela svoje vlastite smjernice za slučajeve seksualnog zlostavljanja koje su još detaljnije i prilagođene njihovim okolnostima, također dostupne na mreži te ustanove. Tko želi i hoće, može se pravo informirati da bi izbjegao grube previde, krive optužbe, besplodne rasprave i dezinformacije. Ovaj prilog želi biti mali doprinos u rasvjetljavanju navedene problematike.